

פרק אחד עשר - ראשית הגז

משנה

1 נאמר בפסוק (דברים יח ד) 'וְרֵאשִׁית גִּזְ צֹאנְךָ תִתֵּן לִי', כלומר שבכל פעם
 2 כשאתה גוזז את צאנך, תתן מן הגז' - והצמר הגוזז מתנה לכהן,
 3 ומצוה זו נקראת 'ראשית הגז'. משנתנו עוסקת בדיני ובשיעורי
 4 המצוה.
 5 מצות 'ראשית הגז', נוהג חיובו בין פארץ ישראל ובין בחוץ לארץ,
 6 בין בפני הבית - בזמן שביית המקדש קיים ובין שלא בפני הבית.
 7 ונוהגת רק בבהמות שהם חולין אבל לא בבהמות שהם מוקדשים.
 8 המשנה מציינת חילוקי דינים בין מצוה זו לבין המצוה ושנינו בפרק
 9 הקודם] שהשוחט בהמה נותן לכהן את הזרוע והלחיים והקיבה:
 10 חומר - חומר יותר החיוב שיש פורע ולחיים וקבה מהחיוב של
 11 ראשית הגז, שהזרוע והלחיים והקבה נוהגין בין בפקד ובין בצאן.
 12 וכן נוהגין בין בפרוקה - שחט בהמות רבות שחייב ליתן מכל אחת
 13 ואחת, ובין במועט - שלא שחט אלא בהמה אחת. ואילו ראשית
 14 הגז אינו נוהג אלא ברחלות - כבשים, וכן אינו נוהג אלא בשיעור
 15 מרובה.
 16 מבררת המשנה: וקמה הוא שיעור מרובה' שבפחות מכך אין נוהגת
 17 מצות ראשית הגז. בית שמאי אומרים שהשיעור הוא כשגוזז שתי
 18 רחלות, שנאמר (ישעיהו כא) בענין הנבואה על ימי חזקיהו, 'היה איש
 19 עגלת פקר ושתי צאן' כלומר שכל איש יגדל רק עגלת בקר ושתי
 20 צאן, ומרוב שתשרה הברכה יהיה די לו בכך. ומבואר ששתיים זהו
 21 השיעור המועט ביותר שנקרא 'צאן', ואף בראשית הגז שהחיוב
 22 נאמר על 'צאן', זהו השיעור. ובית הלל אומרים [שהשיעור הוא
 23 חמש, שנאמר (שמואל א' כה יח) בענין המתנות ששלחה אביגיל לדוד,
 24 'חמש צאן עשירות' ומצינו אם כן שהלשון 'צאן' נאמר על חמש.
 25 המשנה מביאה מחלוקת כמה הוא שיעור הגזיזה המחייב: רבי דוסא
 26 בן הרבינס אומר, חמש רחלות שיהיו גוזזות מכל אחת מהן גז
 27 במשקל מנה מנה ופרס - מנה וחצי, חייבות בראשית הגז אבל
 28 כשגוזזים פחות מזה, אין חיוב. והקמים אומרים שהשיעור הוא,
 29 חמש רחלות גוזזות כל שנה.
 30 המשנה מבררת כמה שיעור הנתינה לכהן: וקמה גז' צריך לתת
 31 לכהן. מבאר המשנה, נוהגין לו' גז' במשקל חמש פלעים כפי
 32 שהיה משקל ביהודה, שהן שוים לעשר פלעים כפי שהיה משקלם
 33 בגליל, שסלעיהם היו שוקלים מחצית מביהודה.
 34 מלמדת המשנה, שמשקל זה הוא כשהצמר כבר מלווץ ונקי ולא
 35 צואי - ומלוכלך. וזאת כדי שהכהן יוכל לעשות ממנו בגד קטן,
 36 ואם יתן לו השיעור בצמר שמעורב בו לכלוך, אחר שילבנו יחסר
 37 מהכמות ולא יספיק לבגד קטן ואין זה נחשב מתנה, והמצוה היא
 38 לתת לכהן 'מתנה', שנאמר (דברים יח ד) 'וְרֵאשִׁית גִּזְ צֹאנְךָ תִתֵּן לִי'
 39 שצריך שיהא בו כדי מתנה.
 40 המשנה מלמדת מה נחשב לשינוי שפטר מלתת: לא תפסיק ליתנו
 41 לו - לכהן את הגז עד שצבעו, פטור כיון שהשתנה, וקנאו בשינוי
 42 זה. אבל אם רק לבנו ולא צבעו, חייב לתת שאין זה נחשב שינוי.
 43 המשנה מלמדת מה הדין כשהצמר והבהמה אינם שייכים לאותם
 44 הבעלים: הלוקח גז צאנו של עובד פוקבים כשהוא עדיין מחובר
 45 לבהמה, פטור מראשית הגז לכשיגוזו. אבל הלוקח גז צאנו של
 46 חברו ישראל (כשהוא מחובר), אם שייר המוכר לעצמו חלק מן
 47 הגז, שלא מכר לו את הגז של כל צאנו, חייב לתת מחלקו את
 48 ראשית הגז לכהן גם עבור הצמר שביד הלוקח. אבל אם לא שייר
 49 המוכר לעצמו כלום, הלוקח חייב לתת ממה שקנה.
 50 היו לו - למוכר שני מינים של בהמות, מין אחד 'שחופות' - אינם
 51 שחורות ואינם לבנות, ומין שני 'לבנות', ומכר לו רק את הגזיזה של
 52 ה'שחופות' אבל לא את של ה'לבנות', וכן אם כל הצאן הוא ממין
 53 אחד, אלא שמכר רק את גזית ה'פוקבים' אבל לא את גזית ה'נקבות', זהו
 54 גזיתו לעצמו וזה נותן לעצמו - כל אחד מהם (המוכר והלוקח) צריך
 55 לתת מחלקו לכהן את ראשית הגז, ואין אחד נפטר בנתינת השני.

גמרא

58 שנינו במשנה שראשית הגז נוהג בחולין 'אבל לא במקדשין', הגמרא
 59 מבררת מה הטעם בזה. שואלת הגמרא: בבהמות המוקדשין מאי
 60 מעמא שלא חייבים לתת מהם ראשית הגז. משיבה הגמרא: אמר
 61 קרא, 'צאנך' וממה שנאמר בלשון יחיד משמע שהחיוב הוא רק
 62 בצאן ששייך לך, כלומר לבעלים שהם ישראל, ולא בצאן של
 63 הקדש.
 64 שואלת הגמרא: מעמא דקרבן דקמא צאנך' - משמע שכל הטעם
 65 שאין חיוב בצאן הקדש הוא רק מחמת לשון הפסוק, הא לאו הכי,
 66 הוה אמנא שאף בהמות של קדשים חייבים בראשית הגז, ואין
 67 יתכן לומר כן, הא לאו הכי הוה ניהו ניהו - הרי בהמות אלו אסור
 68 לגזוזם, דקתיב (שם טו טז) לענין בכור, 'ולא תגזז בכור צאנך', ומכאן
 69 יש ללמוד לכל הבהמות שהם קדושות אסור לגזוזם. ואם כן קשה
 70 למה צריך פסוק כדי ללמדנו שמצות ראשית הגז לא נוהגת בבהמה
 71 שהיא קדושה, הלא ממילא אסור לגזוזן.
 72 משיבה הגמרא: אי בקדשי מוהב - אם עוסקים בבהמות שהקדישום
 73 להקרבא במזבח שקדושתם חמורה, הכי נמי שאין צריך ללמדנו
 74 שפטורים מראשית הגז, כיון שלמדים מבכור שהוא מוקדשי מזבח,
 75 הלא קמא עסקינן, בבהמות שהם 'קדשי פדק הבית' - שהקדישום
 76 כדי שבשוין יחזקו את בית המקדש, שקדושתן פחות חמורה, והייתי
 77 סבור לומר שיתחייב בראשית הגז שהרי אין בהם איסור גזיזה.
 78 דוחה הגמרא: והאמר רבי אלעזר שגם קדשי פדק הבית אסורים
 79 בגיזה ועבודה, ועדיין קשה למה צריך ללמדנו שפטורים בהם
 80 מראשית הגז.
 81 מבאר הגמרא: האיסור גיזה שיש בקדשי פדק הבית הוא רק
 82 מדרבנן, וכיון שכך סלקא דעתך אמינא, שהואיל ומדאורייתא בני
 83 גיזה ניהו - מותר לגזוזם, הלא הוה ניהו ליתבי ליה - היכן שעבר
 84 על דברי חכמים וגזוזם, שיתן לכהן ראשית הגז, לזה בא הפסוק
 85 ללמדנו שלעולם אין ראשית הגז נוהג בבהמות הקדש.
 86 שואלת הגמרא: איך היה מקום לומר שיש חיוב לתת מבהמת הקדש
 87 (לבדק הבית), והא קדשי לה - והרי זה קדוש, ואין יתכן לתת לכהן
 88 ממון הקדש. משיבה הגמרא: סלקא דעתך אמינא, לפרוק וליתבי
 89 ליה - שיצטרך לפדות את הצמר ולאחר מכן לתת, לכך צריך את
 90 המיעוט 'צאנך' שפטור.
 91 שוב שואלת הגמרא: איך היה מקום לומר שיפדה ויתן, והא
 92 כשפודים בעלי חיים בעי העמדה והערכה - צריך להעמידם על
 93 רגליהם ולאחר מכן להעריך את שוים, וכאן הלא אי אפשר להעמיד
 94 את הצמר.
 95 ממשיבה הגמרא את השאלה: הניחא למאן דאמר - מובן הדבר לפי
 96 מי שסובר (תמורה לב), שקדשי פדק הבית לא היו בכלל החיוב של
 97 העמדה והערכה, ולכך היה צד שמי שעבר על איסור חכמים וגזז,
 98 שיצטרך לפדות את הצמר בלא העמדה והערכה ולתת ראשית הגז.
 99 אלא למאן דאמר שאף קודשי פדק הבית היו בכלל העמדה
 100 והערכה, מאי איכא למימר, שהרי למה צריך את המיעוט 'צאנך',
 101 והלא ממילא אין אפשרות לפדות ולתת.
 102 מבאר הגמרא: אמר רבי מני בר פמיש משום רבי ינאי, הלא
 103 במשנתנו, מדובר במקדשי פהמתו לבדק הבית חוץ מניזוהתיה -
 104 שהתנה שהקדש לא יחול על הגז שלה, ובאופן זה מותר לכתחילה
 105 לגזוזו שהרי הגז הוא חולין, ולכן סלקא דעתך אמינא שיהיה חייב
 106 ליגזוז וליתבי ליה - לכהן, שהרי אינו קדוש כלל, לכך אמר קרא
 107 'צאנך' בלשון יחיד ללמד שהחיוב דווקא אם גזוז מצאן שלך, ולא
 108 כשגוזז מצאן של הקדש.
 109 שואלת הגמרא: אי הכי שמדובר במשנה שהקדיש חוץ מהגז,
 110 בקדשי מוהב נמי אפשר להעמיד את המשנה, ומדובר שהקדיש
 111 ללא הצמר שבוה אין את האיסור שנלמד מבכור, כיון שבכור גם
 112 הצמר קדוש. משיבה הגמרא: אי אפשר להעמיד בקדשי מזבח, כיון
 113 שפחשי - הבהמה נחלשת כשגוזזים אותה, ואסור לגזוזו מן התורה
 114 שמפסיד ממון הקדש. שואלת הגמרא: אם כך קדשי פדק הבית נמי

53 מיוחד לישראל ואין זה 'צאנך', אבל כששוחת עם ישראל הרי גם
 54 ה'ישראל' השני פ' ה'יובא הוא בראשית הגז ונקרא 'צאנך'.
 55 רבא מונה כמה דינים שבהם רבי אילעאי מודה ששוחתים ישראלים
 56 חייבים בהם אף שחיובם נאמר בלשון יחיד, כיון שמפסוק אחר
 57 האמור בענינם למדים לרבות שותפים. אָמַר רַבָּא: אָף שרבי אילעאי
 58 פטר שותפות בראשית הגז, מכל מקום מוֹדָה רַבִּי אֵלְעָאי בְּתַרְוּמָה
 59 ששותפים חייבים בה. וְאָף עַל גַּב דְּכַתִּיב לַעֲנִין תְּרוּמָה, דְּיִנְיָךְ,
 60 בלשון יחיד ומשמע דִּינְךָ אֵין – דגן ששייך רק לך הוא בכלל החיוב,
 61 אבל דגן דְּשׁוֹתְפוֹת – ששותפים בו שנים לא נאמר החיוב. מכל מקום
 62 חייבים, שהרי כְּתִב רַחֲמָנָא 'תְּרוּמוֹתֵיכֶם' (תְּרוּמוֹתֵיכֶם) (במדבר יח כו)
 63 בלשון רבים, ללמדנו לרבות שותפים. שואלת הגמרא: אָלָא כיון
 64 ששותפים חייבים 'דְּיִנְיָךְ' לְמָה לִּי – למה נאמר בלשון יחיד. מבארת
 65 הגמרא: לְמַעוּטֵי מַחֲיוֹב תְּרוּמָה אַת חֶלֶק הַיִּשְׂרָאֵל כְּשֶׁהוּא בְּשׁוֹתְפוֹת
 66 עִם עוֹבֵד בּוֹכְבִים.
 67 דין נוסף שמודה בו רבי אילעאי ששותפים חייבים, הוא לענין
 68 הפרשת תְּלָה, שֶׁאָף עַל גַּב דְּכַתִּיב (במדבר טו בא) 'מֵרֵאשִׁית, וְאִיכָא
 69 לְמִימַר דְּנִילָף גִּירָה שׁוֹה דְּרֵאשִׁית' 'רֵאשִׁית' מֵרֵאשִׁית הַגֵּז, מַה לְהֵלֵן
 70 ב'ראשית' האמורה בראשית הגז דְּשׁוֹתְפוֹת לֹא – אינה נוהגת בצאן
 71 של שותפים, אָף כָּאֵן ב'ראשית' האמורה לענין חיוב הפרשת חלה,
 72 דְּשׁוֹתְפוֹת לֹא – שלא היא חיוב חלה בעיסה של שותפים, לכך פֻּתַב
 73 רַחֲמָנָא לענין חלה 'עֲרִיסוֹתֵיכֶם' בלשון רבים לרבות שותפים.
 74 שואלת הגמרא: אָלָא מַעֲמָא שאין נוהג בעיסת השותפים הוא רק
 75 משום דְּכַתִּיב 'עֲרִיסוֹתֵיכֶם', הֵא לֹא הֵכִי, הֵן אֲמִינָא שְׁנִילָף גִּירָה
 76 שׁוֹה דְּרֵאשִׁית רֵאשִׁית' מֵרֵאשִׁית הַגֵּז לפטור שותפים בחלה, והלא
 77 אֲדַרְבֵּה, נִילָף גִּירָה שׁוֹה מֵתְרוּמָה שְׁכֵמו בְּתַרְוּמָה שותפים חייבים
 78 כך גם בחלה. משיבה הגמרא: הֵכִי נִמְי – אכן למדים מתרומה לחיוב
 79 עיסת השותפין בחלה.
 80 שואלת הגמרא: אָלָא תיבת 'עֲרִיסוֹתֵיכֶם' לְמָה לִּי. משיבה הגמרא:
 81 כְּדִי עֲרִיסוֹתֵיכֶם – ללמד ששיעור העיסה החייבת הוא כעריסותיכם
 82 שבמדבר והיינו מדת 'עומר' שהוא עשירית האיפה.
 83 דין נוסף הוא לענין חיוב פֵּאָה, שֶׁאָף עַל גַּב דְּכַתִּיב (והקרא יט ט) 'שְׂדֵךְ'
 84 שמשמע דִּינְךָ אֵין – אם השדה רק שלך אתה חייב בפאה, אבל שדה
 85 בשותפות, לֹא. מכל מקום אין הדין כך שהרי כְּתִב רַחֲמָנָא (שם)
 86 'בְּקִצְרֵיכֶם אֵת קִצִּיר אֲרָצְכֶם' בלשון רבים ללמד שגם שותפים
 87 חייבים בפאה. שואלת הגמרא: אָלָא אם אכן שותפים חייבים בפאה,
 88 תיבת 'שְׂדֵךְ' שמשמעותה לשון יחיד לְמָה לִּי. מבארת הגמרא:
 89 לְמַעוּטֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיש לו שדה בשותפות עם עוֹבֵד בּוֹכְבִים שִׁטוֹר
 90 מלנהינן פאה.
 91 דין נוסף הוא לענין כְּבוֹדָה, שֶׁאָף עַל גַּב דְּכַתִּיב (דברים טו יט) 'כָּל
 92 הַכְּבוֹד אֲשֶׁר יוֹלֵד בְּכִקְרֹךְ וּבְצִאנָךְ, וּמֵהִלְשׁוֹן יַחֲדִיד מִשְׁמַע דִּינְךָ אֵין
 93 דְּשׁוֹתְפוֹת לֹא – שהחיוב הוא דווקא אם זה רק שלך. מכל מקום אין
 94 זה כך שהרי כְּתִב רַחֲמָנָא (שם יב ו) 'וּבְכֹרֵת בְּקִרְבְּךָ וּצְאֻנְךָ' בלשון
 95 רבים, ללמד שאף שותפים חייבים. שואלת הגמרא: אָלָא אם
 96 שותפים חייבים, 'בְּקִרְךָ וּצְאֻנְךָ' שנאמר בלשון יחיד לְמָה לִּי. מבארת
 97 הגמרא: ללמדנו לְמַעוּטֵי שׁוֹתְפוֹת עם עוֹבֵד בּוֹכְבִים שאין נוהג
 98 בבהמה זו דיני בכור.
 99 דין נוסף הוא לענין חיוב מוֹזוּת, שֶׁאָף עַל גַּב דְּכַתִּיב (דברים ו ט)
 100 'בִּיתְךָ, שִׁמְשַׁמַּע דִּינְךָ אֵין – בבית שהוא רק שלך יש חיוב מוֹזוּת,
 101 אבל בבית שהוא בשותפות, לֹא. לכך כְּתִב רַחֲמָנָא (שם יא כא), 'לְמַעַן
 102 יָרְבוּ יְמִינֵיכֶם וַיְמִי בְּנֵיכֶם' בלשון רבים, ללמד שאף שותפים חייבים.
 103 שואלת הגמרא: וְאֵלָא 'בִּיתְךָ' הנאמר בלשון יחיד לְמָה לִּי אֲתָא.
 104 מבארת הגמרא: לְכַדְרָךְ, דְּאֲמַר רַבָּה,

1 שואלת הגמרא: וְרַבְּנָן, למה צריכים לדרוש מ'צאנך', שילמדו
 2 מ'דגנך', שהרי האות ו'ו' מחברת. משיבה הגמרא: אם אפשר ללמוד
 3 מתחילת הפסוק לסופו, לֹא נִכְתוּב רַחֲמָנָא, לֹא את האות ו'ו'
 4 שמחברת וְלֹא את תיבת 'רֵאשִׁית' שמחלקת וממילא היינו לומדים
 5 מתחילתו לסופו, אלא ודאי תיבת 'רֵאשִׁית' השניה באה ללמד
 6 שאין ללמוד היקש מתרומה לראשית הגז. שואלת הגמרא: וְרַבִּי
 7 אֵלְעָאי מה ישיב לרבנן על כך. מבארת הגמרא: אֵיִדִי דְּהָא וְרֵאשִׁית
 8 (הגז) קדוש רק בקדושת דְּמִים, וְהָא וְתַרְוּמָה קדושה בקדושת הַגֵּז,
 9 פְּסִיק לְהוּ וְהָדָר עָרְבֵי לְהוּ – הפסוק עושה הפסקה ביניהם על ידי
 10 תיבת 'רֵאשִׁית', וְהוּר וּמְחַרְמֵם על ידי האות ו'ו' כדי שגלמד את
 11 פטור שותפות עובד כוכבים מתרומה לראשית הגז, ו'צאנך' מיותר
 12 לפטור שותפות ישראל בראשית הגז.
 13 הגמרא מביאה ביאור נוסף מדוע לרבנן לא לומדים לפטור שותפות
 14 עובד כוכבים בראשית הגז מ'דגנך': וְאִיפְעִית אִימָא, שׁוֹתְפוֹת עוֹבֵד
 15 בּוֹכְבִים בְּתַרְוּמָה רַבְּנָן חֵיבֵי מְחִיבֵי – רבנן סוברים שישאל
 16 השותף עם עובד כוכבים בשדה, חייב להפריש תרומה מחלקו, ואינם
 17 דורשים מ'דגנך' לפטורו ולכך גם אי אפשר ללמוד מזה לראשית הגז,
 18 והוצרכו ללמוד את הפטור של שותפות עובד כוכבים בראשית הגז
 19 מ'צאנך'.
 20 הגמרא מוכיחה מברייתא ששותפות עובד כוכבים אינה פוטרת את
 21 חלק הישראל מתרומה: דְּתַנְיָא, יִשְׂרָאֵל וְעוֹבֵד בּוֹכְבִים שְׁלֻקְהוּ
 22 שְׂדֵה בְּשׁוֹתְפוֹת, מַה שֶׁגַּדְל בְּשׂוּדָה הוּא מְקַל – חייב במעשר והיינו
 23 חלק הישראל, וְחֻלְוִין – פטור ממעשר והיינו חלק העובד כוכבים,
 24 מְעוֹרְבִים זֶה בְּזֶה אָף לְאַחַר שְׁחֻלְקוּ, לפי שבחלקו של כל אחד
 25 מעורבים טבל וחולין, אלו הם דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּין שְׁמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל
 26 אָמַר, לְאַחַר הַחֻלְוָה, הַחֶלֶק שֶׁל יִשְׂרָאֵל חֵיב, וְהַחֶלֶק שֶׁל
 27 הָעוֹבֵד בּוֹכְבִים פְּטוֹר.
 28 הגמרא מבארת את מחלוקתם: עַד כָּאֵן לֹא פְּלִיגֵי רַבִּי וּרְבִין שְׁמַעוֹן
 29 בן גמליאל, אָלָא רַק בּוּזָה דְּמַר כְּסָבָר וּרְבִין שְׁמַעוֹן בן גמליאל שלאחר
 30 שחלקו יֵשׁ בְּרִירָה – התברר הדבר שהחלק שכל אחד קיבל, זה היה
 31 החלק שלו מלכתחילה. ולכן חלק הישראל חייב, כיון שמלכתחילה
 32 זה היה רק שלו והתחייב בתרומות ומעשרות, ומעולם לא היה שייך
 33 לעובד כוכבים. וְמַר כְּסָבָר וּרְבִין שאין בְּרִירָה ואף לאחר החלוקה אין
 34 אומרים שהתברר שזה היה החלק של כל אחד מלכתחילה, אלא רק
 35 מעתה והלאה זה שייך לו, ולכן חלק הישראל פטור שעדיין יש כאן
 36 טבל וחולין המעורבים, שחציו היה שייך עד עתה לעובד כוכבים
 37 וקנינו ביטל את חובת המעשר.
 38 מצינו אם כן בברייתא שנחלקו רק לגבי ברירה, אָבָל תְּבוּאָת יִשְׂרָאֵל
 39 בשעה שהיא בשותפות דְּעוֹבֵד בּוֹכְבִים, לְדָבָרֵי הַבֵּל נִקְרָאת 'טבל'
 40 וְחֵיבָתָה בְּתַרְוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת. ולכן לרבנן אין לומר שראשית דגנך'
 41 ממעט שותפות עם עובד כוכבים מתרומה, וממילא אי אפשר ללמוד
 42 פטור שותפות עם עובד כוכבים בראשית הגז מתרומה, וצריך ללמוד
 43 מ'צאנך'.
 44 הגמרא מביאה ביאור נוסף במחלוקת: וְאִי בְּעִית אִימָא בדרך אחרת
 45 מנין לרבי אילעאי ששותפות עם עובד כוכבים פוטרת מראשית הגז.
 46 שְׁתַּרְוּוּיָהוּ – שותפות עם ישראל ועם עובד כוכבים שפטורים בהם
 47 מראשית הגז, לְרַבִּי אֵלְעָאי, מְצִאנְךָ נִפְקָא – נלמד, שהלא
 48 שׁוֹתְפוֹת דְּעוֹבֵד בּוֹכְבִים מְאִי מַעֲמָא דְּפִטְר, משום דְּלֹא מִיִּתְרָא
 49 לִיה – שאין הצאן מיוחד לישראל ואינו בכלל 'צאנך', אם כן גם
 50 כשהצאן שייך ל'ישראל' אחר שבשותפות עמו, נְמִי לֹא מִיִּתְרָא לִיה
 51 לישראל אחד ופטור. וְרַבְּנָן סוברים שאין לדמותו, כיון שְׁעוֹבֵד
 52 בּוֹכְבִים לֹא פ' ה'יובא הוא בראשית הגז וודאי נחשב שאין הצאן

34 ראשית הגז, לא חסר לו לעשות אֵלֶּא נְזִיזָה וְנִתְיָנָה לכהן, ויִצָּא
 35 מהחיוב זה שהקדיש את גז צאנו, שְׂכָדֵי לְקִיּוּם את המצוה הוא
 36 מְחַוֵּסֵר נְזִיזָה וְפָדְיָהּ של הגז מן ההקדש וְנִתְיָנָה לכהן, ולכך
 37 המקדיש את הגיזה של צאנו, פטור.
 38 הגמרא דנה לרבא למה צריך את 'צאנו'. שואלת הגמרא: אֵלֶּא
 39 לפי רבא, תיבת 'צאנו' שמשמע שבאה למעט, לְמַאי אֶתְא.
 40 מבארת הגמרא: תיבה זו נצרכת לְבִדְתָנְיָא, פְּהָמַת הַשְׁוֹתְפִים
 41 שגזוזה חַיִּיב בְּרֵאשִׁית הַגִּז, וְרַבִּי אֶלְעָאי פּוֹטֵר. שואלת הגמרא:
 42 מַאי טַעְמָא דְרַבִּי אֶלְעָאי שְׁפוֹטֵר. משיבה הגמרא: אֶמֶר קָרָא
 43 'צאנו', ומשמע שהחיוב הוא דווקא בצאן המיוחד רק לך, וְלֹא
 44 בצאן שֶׁל שׁוֹתְפוֹת.
 45 שואלת הגמרא: וְרַבִּנָּן בברייתא החולקים על רבי אילעאי, וסוברים
 46 שגם צאן של שותפים חייב בראשית הגז, מה הם דורשים מתיבת
 47 'צאנו'. משיבה הגמרא: לְמַעוּטֵי צֶאֱן שיש לישראל שׁוֹתְפוֹת בו
 48 ביחד עם עוֹבֵד בְּכֻבָּבִים, שהישראל פטור כיון שאין זה צאן המיוחד
 49 רק לו, אבל כששני ישראלים שותפים שניהם חייבים, כיון שכל
 50 ישראל נקראו בלשון יחיד ולכל אחד מהם נחשב שזה מיוחד לו.
 51 שואלת הגמרא: וְרַבִּי אֶלְעָאי שלמד שתיבת 'צאנו' באה לפטור צאן
 52 של שותפין ישראלים, שׁוֹתְפוֹת של ישראל עם עוֹבֵד בְּכֻבָּבִים מֵנָא
 53 לִיה שְׁפוֹטֵר. משיבה הגמרא: נִפְקָא לִיה – למד דבר זה, מְרִישָׁא
 54 דְקָרָא – מתחילת הפסוק של ראשית הגז, המדבר לענין חיוב נתינת
 55 תרומה, שנאמר 'רֵאשִׁית דְּגַנְךָ' שדווקא אם זה דגנך שלך, וְלֹא שיש
 56 בזה שׁוֹתְפוֹת עם עוֹבֵד בְּכֻבָּבִים. ומכאן למדים שגם המשך הפסוק
 57 לענין ראשית הגז לא מדבר בשותפות עם עובד כוכבים.
 58 שואלת הגמרא: וְרַבִּנָּן שלמדו מ'צאנו' למעט שותפות עובד
 59 כוכבים, למה לא למדו מ'דגנך'. משיבה הגמרא: משום שלענין
 60 ראשית הגז כתוב בפסוק פעם נוספת את תיבת 'רֵאשִׁית' (הַגִּז), וזה
 61 הַפְּסִיק הָעֵינָן, – מלמד שאין לדמות את שני הענינים שבפסוק,
 62 שהלא אם היה אפשר לדמותן לא היה צריך לכתוב שוב את תיבת
 63 'ראשית'. שואלת הגמרא: וְרַבִּי אֶלְעָאי איך דימה ראשית הגז
 64 לתרומה. משיבה הגמרא: האות 'ו' שכתובה בתחילת תיבת
 65 'ראשית' ושל ראשית הגז) הָרַר עֲרֻבִיהָ – חזר ועירבו, כלומר שהיא
 66 מלמדת שיש לחבר את שני חלקי הפסוק.

1 פְּחָשִׁי, ואסור מהתורה לגזוזה, ולא צריך פסוק לפטורן מראשית הגז.
 2 מיישבת הגמרא: שכשהקדיש לבדק הבית, מדובר דְאֶמֶר שמקדיש
 3 חוֹיִן מְגִיזָה וְכַחֲשִׁיהָ ולכך אין כל איסור לגזוזה, שאינו מועל בהקדש
 4 במה שהוכחשה, ומוכן שצריך פסוק לפטור מראשית הגז. שואלת
 5 הגמרא: אם כן בְּקָרְשֵׁי מִזְבֵּחַ נָמִי [-גם] אפשר להעמיד את המשנה
 6 ומדובר דְאֶמֶר בשעת ההקדש 'חוֹיִן מְגִיזָה וְכַחֲשִׁיהָ', ולכן אין
 7 מעילה במה שהבהמה מוכחשת מחמת הגיזוזה. משיבה הגמרא:
 8 אֶפִּילוּ הָכִי אי אפשר להעמיד בקודשי מזבח, כיון שהיא קדושה
 9 בקדושת הגוף וקדושתה חמורה, ואף שלא הקדיש את כולה, פְּשָׁמָה
 10 קְדוּשָׁה בְּכֻלָּהּ – הקדושה מתפשטת בכל חלקי הבהמה, ואסור
 11 לגזוזה כיון שיש מעילה בגז ובכחש, מה שאין כן בקודשי בדק הבית
 12 שאין זה קדושת הגוף אלא רק קדושת דמים ואינה מתפשטת בכלה.
 13 מבררת הגמרא: וּמֵנָּא תִּימְרָא – ומנין אתה אומר שבקודשי מזבח
 14 הקדושה מתפשטת בכל הבהמה. מבארת הגמרא: דְאֶמֶר רַבִּי יוֹסִי
 15 (תמונה י), וְהֵלֵא בְּמוֹקְדֵי הָאוֹמֶר, 'תהא רְגֵלָה שֶׁל בהמה זו
 16 מוקדשת לקרבן עוֹלָה', הדין שבוֹלָה נעשית עוֹלָה, כיון שהקדושה
 17 התפשטה מהרגל לכל גוף הבהמה, וְאֶפִּילוּ לְרַבִּי מֵאִיר דְאֶמֶר שֶׁאֵין
 18 הבהמה נעשית כוֹלָה עוֹלָה, הֵנִי מֵיְלִי דְאֶקְדִּישׁ דְּבָר שֶׁאֵין הַנְּשָׁמָה
 19 תְּלוּיָה בּוֹ – שהקדיש אבר שהבהמה יכולה לחיות גם בלעדיו כגון
 20 רגל, אֶבֶל אם הקדיש דְּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ, מודה רבי מאיר
 21 לרבי יוסי שקְדוּשָׁה כולה, וכאן שמדובר שהקדיש את כל הבהמה
 22 חוץ מגיזותיה, בודאי נחשב שהקדיש דבר שהנשמה תלויה בו וגם
 23 רבי מאיר מודה שפשטה קדושה בכלה, ולכך לא שייך להעמיד
 24 בקודשי מזבח.
 25 העולה עד עתה שהמשנה שלימדה ש'ראשית הגז נוהג בחולין ולא
 26 במוקדשים' מדברת בבהמה שהוקדשה לבדק הבית חוץ מגיזותיה
 27 ומכחישתה.

28 הגמרא מביאה ביאור נוסף במשנה: רְבָא אֶמֶר, משנתינו מדברת
 29 בְּמִקְדֵיִשׁ נְיִזָה עֲצָמָה – לבדה, ואין טעם הפטור מ'צאנו', שהרי
 30 באופן זה הצאן הוא של הישראל. אלא המשנה מתבארת באופן
 31 אחר, סְלָקָא דְעֵתָךְ אֲמִינָא שיהא חייב לַיְגוּזוּ וְלִפְדוּק [-לפדות]
 32 וְלִיתֵיב לִיה – לכהן את ראשית הגז, אֶמֶר קָרָא וְגוֹ צֶאֱנָךְ תִּתֵּן לוֹ,
 33 ללמדנו שהחיוב נוהג רק בְּמֵי שֶׁאֵין הוא מְחַוֵּסֵר – שכדי לקיים מצות

אגרות קודש

בי"ה, ט"ו מ"ח, תשי"ט
ברוקלין.

הרה"ג והרה"ח א"י נ"נ עוסק בצ"צ מו"ח אלכסנדר סענדר שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מז' חשוון, בו כתב אשר קבל הניירות וכן ר"פ מפעולותיו.

ולפלא שאינו מזכיר ע"ד ביקורים במקומות שונים שנהג בהם בחדשי הקיץ, ואפשר יש לזה מקום עתה ביותר וביותר ולבארם שמתכוון לנסוע לכאן ויבקר על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל וכו' וכו', והרי לבס של ישראל ער הוא, אפילו אצל אלו שישנים בגלותא (באיזה מדריגה של שינה שתהי', שהרי לא חילק הכתוב בזה, וק"ל). ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב אמיתי, טוב לשמים וטוב לבריות וטוב העושה פירות וכסוגיא קדושינ (דקוב"ה וישראל, שהם חו"כ וחתונתם זה מ"ת - שניתנה (למ') (יום) עמוד אחד (עיין הוספות לתו"א סוף פ' יתרו דמ"ת דוקא יום א' ולא כשאר המועדים)).

ברכה לבשו"ט בכל האמור.